

Aftale om kommunernes økonomi for 2024

1. Indledning

De seneste år har været ekstraordinære. Først ramte en corona-pandemi, som medførte omfattende nedlukninger af samfundet og økonomisk usikkerhed. Derefter skabte Ruslands invasion af Ukraine en ny sikkerhedspolitisk situation og en forsyningskrise til følge. Kommunerne har bidraget til løbende at finde gode lokale løsninger på svære udfordringer, der er forårsaget af globale hændelser.

Men konsekvenserne af den nye sikkerhedspolitiske virkelighed gør sig fortsat gældende. Inflationen er høj, og mange husstande er fortsat pressede. Samtidig opleves der rekrutteringsudfordringer en række steder på det danske arbejdsmarked. Dertil har de store prisstigninger udhulet købekraften i hele det danske samfund. Konkret har kommunerne oplevet, at prioriteringsrummet isoleret set er reduceret med 1,9 mia. kr. som følge af den høje inflation i 2022. Det vanskeliggør prioriteringerne lokalt og indebærer, at der i de enkelte kommuner skal træffes svære beslutninger. Samtidig har kommunerne skullet håndtere en stor tilstrømning af fordrevne fra Ukraine. Regeringen anerkender, at kommunerne har løftet en stor opgave med at håndtere konsekvenserne af den aktuelle situation.

Under hensyn til det beregnede demografiske træk fra et stigende antal ældre og børn på isoleret set 1,25 mia. kr. samt udgiftspresset på social- og sundhedsområdet mv., korrigeres kommunernes serviceramme i 2024 med 2,4 mia. kr. KL tager endvidere til efterretning, at de kommunale og regionale udgifter til administration nedbringes med 1 mia. kr. i 2024 til at finansiere en ramme til løn og arbejdsvilkår i den offentlige velfærd. Heraf udgør kommunernes andel 0,7 mia. kr. i 2024, *jf. kapitel 3 og bilag 1*.

Samtidig har det specialiserede socialområde de seneste år været kendetegnet ved store udgiftsstigninger, som udfordrer kommunernes mulighed for at prioritere den øvrige borgernære velfærd lokalt. Regeringen og KL er derfor enige om at understøtte kommunernes mulighed for at prioritere. På baggrund af de første anbefalinger fra ekspertudvalget på socialområdet er regeringen og KL dertil enige om at arbejde videre med en række initiativer, der skal sikre en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet. Dette indebærer bl.a. et ekstraordinært løft af kommunernes anlægsinvesteringer på i alt 1,5 mia. kr. i perioden 2024-2026 til udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet.

Regeringen og KL er enige om, at der er behov for at styrke det lokale råderum, hvis velfærden inden for de aftalte økonomiske rammer skal udvikles. Parterne er derfor enige om et ambitiøst flerårigt samarbejdsprogram, der skal understøtte kommunernes arbejde med at nedbringe udgifterne til administration og udvikle de borgernære velfærdsområder.

2. Kommunernes økonomiske rammer

Det kommunale udgiftsloft er udgangspunktet for den kommunale serviceramme i 2024. Regeringen og KL er enige om at løfte dette udgangspunkt med 2,4 mia. kr.

KL tager samtidig til efterretning, at kommunernes udgifter til administration skal nedbringes med 0,7 mia. kr. i 2024.

Regeringen og KL er enige om, at den kommunale serviceramme derved udgør samlet set 304,8 mia. kr. Hertil kommer yderligere reguleringer i medfør af DUT mv.

Regeringen og KL er enige om, at rammen for kommunernes investeringer i 2024 udgør 19,3 mia. kr. Parterne er enige om, at det aftalte niveau understøtter muligheden for at investere i de fysiske rammer for den borgernære velfærd. Parterne er endvidere enige om, at det aftalte niveau reflekterer en økonomisk kontekst, hvor inflationen fortsat er høj, og som nødvendiggør et behov for at udvise økonomisk ansvarlighed.

Regeringen og KL er enige om, at det aftalte anlægsniveau omfatter et ekstraordinært løft af kommunernes anlægsinvesteringer på 0,2 mia. kr. i 2024, 0,6 mia. kr. i 2025 og 0,7 mia. kr. i 2026 til udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet på socialområdet svarende til i alt 1,5 mia. kr. i perioden, *jf. kapitel 4.*

Regeringen og KL er enige om, at et troværdigt aftalesystem er en forudsætning for, at parterne i fællesskab sikrer en sund offentlig økonomi og en fortsat lokalt forankret udvikling i de kommende års velfærd.

Regeringen og KL er enige om, at særtilskudspuljen til særligt vanskeligt stillede kommuner forhøjes med 350 mio. kr. Det indebærer en forhøjelse på yderligere 100 mio. kr. i forhold til niveauet i 2023. Således er den samlede pulje på 734,4 mio. kr. i 2024. Puljen udmøntes med henblik på at imødegå udfordringer i de mest vanskeligt stillede kommuner. Fordelingen af særtilskuddet sker på baggrund af en samlet vurdering af kommunens økonomiske situation.

Af hensyn til de offentlige finanser og efterlevelse af budgetloven er der fastsat et loft over de kommunale investeringer i 2024. Dermed er 1 mia. kr. af kommunernes bloktilskud betinget af, at kommunernes budgetterede anlægsudgifter holder sig inden for den aftalte anlægsramme under hensyntagen til det samlede budgetterede niveau for service- og anlægsudgifter. Samtidig er 3 mia. kr. af kommunernes bloktilskud betinget af kommunernes aftaleoverholdelse i budgetterne for serviceudgifterne i 2024.

Regeringen og KL er enige om, at målet for kommunernes skattefastsættelse er en samlet uændret kommunal skat for 2024.

Tabel 1
Balance for kommunerne i 2024

Mia. kr., 2024-pl

Aftale

Serviceudgifter, netto	304,8
Aktivtetsbaseret medfinansiering	25,1
Overførsler	104,3
Bruttoanlæg (ekskl. ældreboliger)	19,3
Øvrige udgifter	1,1
Udgifter i alt	454,6
Skatteindtægter	-357,6
Bloktilskud mv.	-95,2
<i>Heraf betinget bloktilskud</i>	-4,0
Øvrige indtægter	-7,4
Indtægter i alt	-460,2

Med *Aftale om kommunernes økonomi for 2023* er det aftalt at følge op på kommunernes nettomerudgifter til håndtering af fordrevne fra Ukraine for 2022, når der var større klarhed herom. Det er desuden aftalt, at kommunerne sikres de nødvendige ressourcer til at finansiere COVID-19-indsatsen i 2022. Der er på den baggrund enighed mellem regeringen og KL om, at kommunerne kompenseres med samlet set 1,4 mia. kr. for nettomerudgifter afholdt i 2022. Kompensationen udmøntes over bloktilskuddet.

Regeringen og KL er enige om som led i en normalisering af udgiftsstyringen at afsætte en samlet ramme på 0,9 mia. kr. for 2023 til modtagelsen af fordrevne fra Ukraine. Midlerne udmøntes over bloktilskuddet.

Regeringen og KL er enige om at følge op på håndteringen for 2024 i forbindelse med økonomiaftalen for 2025.

Boks 1

Øvrige økonomiske forudsætninger

Overførselsudgifter

Det er forudsat i aftalen, at kommunernes overførselsudgifter, herunder udgifter til forsørgelse og aktivering af forsikrede ledige mv., vil udgøre 104,3 mia. kr. i 2024.

Pris- og lønudvikling

Der anvendes et skøn for pris- og lønudviklingen (PL) for kommunerne fra 2023-2024 for de samlede udgifter inkl. overførsler på 3,9 pct. PL-skønnet for serviceudgifter (ekskl. overførsler) er 4,2 pct. fra 2023-2024, og PL-skønnet for anlægsudgifter er 3,2 pct. fra 2023-2024.

Midtvejsregulering

Regeringen og KL er endvidere enige om, at der foretages en midtvejsregulering vedrørende 2023 på 5,0 mia. kr. som følge af ændrede skøn for overførsler samt pris- og lønudvikling.

Skattefastsættelse

Der er med *Aftale om reform af det kommunale tilskuds- og udligningssystem* af d. 5. maj 2020 enighed om

at understøtte, at kommunernes indkomstskat under ét ikke stiger som følge af udligningsreformen. I forlængelse heraf øges rammen til nedsættelser af udskrivningsprocenten med op til ca. 35 mio. kr. for at understøtte en neutralisering af en evt. samlet skattestigning, som kan tilskrives en overudligningsvirkning ved skatteforhøjelser til indfasningen af tab i udligningsreformen i 2024. Tilskud fordeles efter vilkår fastsat med udligningsreformen.

Dækningsafgift

Der er vedrørende dækningsafgift for private erhvervsjendomme for 2024 forudsat et forhøjet provenu pba. nye foreløbige ejendomsvurderinger. Kommuner med nettotab i 2024 som følge af det tilsvarende lavere bloktilskud kompenseres i 2024.

Bidrag til regionerne

Udgangspunktet for kommunernes grundbidrag på udviklingsområdet for 2023 var 118 kr. pr. indbygger. For 2024 vil pris- og lønreguleringen indebære, at udgangspunktet for bidragsfastsættelsen vil være et grundbidrag på 122 kr. pr. indbygger på udviklingsområdet. Reguleringen er fastsat på basis af et skøn for den regionale pris- og lønudvikling fra 2023-2024 på 3,2 pct. inkl. medicin.

Kommunal medfinansiering (KMF)

Regeringen har nedsat en Sundhedsstrukturkommission, som bl.a. skal belyse finansierings- og incitamentsstrukturer i sundhedsvæsenet, der understøtter omstilling til det nære samt en bedre udnyttelse af ressourcer og kapacitet inden for og på tværs af sektorer, herunder en vurdering af løsninger baseret på økonomiske incitamenter og øget synlighed om resultater. Stillingtagen til ændring i den fremadrettede ordning vil afvente dette arbejde. Regeringen har tilkendegivet, at den løbende afregning af den kommunale medfinansiering (KMF) fastfryses i 2024 svarende til afregningsniveauet i 2023, og at der i forbindelse med efterreguleringen af KMF for 2022 inddrages et hensyn til, at kommuner med en høj budgettering af medfinansieringen ikke taber uforholdsmæssigt på ordningen.

Målerettet lånepulje til likviditetsmæssige konsekvenser af boligskatteforlig

Der afsættes en lånepulje på 300 mio. kr. målerettet indfasning af likviditetsmæssige konsekvenser af den nye afregningsmodel for ejendomsskatter i kommuner med størst behov.

3. Flerårigt samarbejde

Den kommunale velfærdssektor står i de kommende år over for en række strukturelle udfordringer. Udbygningen af forsvaret, den grønne omstilling og presset på sundhedsvæsenet vil i de kommende år være centrale dagsordener, som kommer til at kræve store investeringer og prioriteringer i den offentlige sektor. Samtidig medfører den demografiske udvikling og rekrutteringssituationen behov for nye løsningsveje, hvis de store velfærdsområder fortsat skal udvikles. Regeringen og KL er enige om, at der er behov for nytænkning, prioritering og administrativ forenkling for at fremtidssikre og udvikle den borgernære velfærd.

Parterne er på den baggrund enige om at indgå i et tættere og formaliseret flerårigt samarbejde. Samarbejdet skal gå på to ben. For det første skal et politisk partnerskab om den borgernære velfærd skabe en platform, hvor kommunerne kan bidrage med ideer til og perspektiver på udviklingen af den borgernære velfærd. For det andet skal et flerårigt samarbejdsprogram understøtte kommunernes arbejde med at reducere udgifterne til administrative opgaver.

Politisk partnerskab med fokus på den borgernære velfærd

Rammerne for den borgernære velfærd skal i de kommende år udvikles, hvis borgerne fortsat skal kunne mærke den sikkerhed og omsorg, der kendetegner det danske velfærdsamfund. KL har igennem tiden været en tæt samarbejdspartner, når der har været behov for større reformer af de kommunale velfærdsområder. Regeringen og KL er på den baggrund enige om at etablere en styrket politisk dialog, hvor parterne løbende kan drøfte udfordringer og muligheder for den kommunale velfærdssektor. Dialogen forankres i et politisk partnerskab, som skal danne platform for udveksling af ideer og input til udviklingen af fremtidens velfærd, herunder ift. hvordan der sikres lokalpolitisk råderum i kommunerne.

Partnerskabet vil i udgangspunktet mødes på halvårlig basis med henblik på, at kommunerne løbende kan bidrage med forslag og perspektiver på kendte udfordringer for den borgernære velfærd og vende de dilemmaer, som opstår, når nye veje skal betrædes. Der vil som led i drøftelserne kunne tages aktuelle emner op, som kan berøre en række problemstillinger og fokusområder, herunder bl.a.:

- balancen mellem rummet for lokale prioriteringer og hensynet til ensartet service, herunder lokalpolitisk ansvar for prioritering, styring og helhedstænkning i opgaveløsningen
- områder hvor det politiske beslutningsrum mindskes og fyldes ud af bureaukratiske processer
- udvikling af velfærden, så der gives mere plads til den borgernære velfærd og mindre fokus på krav om ensartethed, tilsyn og kontrol
- udvikling af rammerne for medarbejdernes faglighed og den faglige ledelse, der kan øge valgmuligheder for borgerne og give større fagligt handlerum

Regeringen og KL er i forlængelse heraf enige om at anvende første møde i partnerskabet i anden halvdel af 2023 til at drøfte følgende konkrete temaer, *jf. boks 2*.

Boks 2

Konkrete drøftelser i det politiske partnerskab med fokus på den borgernære velfærd

Lokalt ansvar og medborgerskab

- Medborgerskab: Forholdet mellem det personlige ansvar, samarbejde med civilsamfundet og det offentlige ansvar på de kommunale opgaveområder.

Fremtidig organisering for kernevelfærden

- Ældreområdet: Drøftelse af den fremtidige organisering af ældreområdet på baggrund af regeringens ambitioner og pejlemærker for området.

Afskaffelse af unødigt regulering og kontrol

- Effektiv opgaveløsning: Mulige veje til fremover at begrænse unødigt regulering og kontrol, som begrænser den effektive opgaveløsning.

Parterne er enige om, at der på efterfølgende møder vil blive drøftet øvrige temaer på de store velfærdsområder, herunder bl.a. resultaterne af arbejdet i Sundhedsstrukturkommissionen. Det politiske partnerskab vil blive betjent af et fællesoffentligt sekretariat bestående af repræsentanter fra relevante ministerier og KL.

Flerårigt samarbejdsprogram - herunder om administration

Udviklingen af de store velfærdsområder kræver i de kommende år, at ressourcerne anvendes der, hvor borgerne har størst gavn af det. Regeringen har tilkendegivet, at udgifterne til administrative opgaver i kommuner og regioner skal nedbringes med 3 mia. kr. frem mod 2030 med henblik på at finansiere en ekstraordinær ramme til løn og arbejdsvilkår i den offentlige velfærd. Det vil være op til den enkelte kommune at frigøre ressourcerne på baggrund af, hvad der giver mening efter lokale forhold.

Regeringen og KL er enige om at etablere et flerårigt samarbejdsprogram, der har til formål at understøtte kommunernes arbejde med at udvikle velfærdsområderne inden for de økonomiske rammer og styrke det lokalpolitiske råderum. Samarbejdsprogrammet skal tilvejebringe konkrete og ambitiøse løsningsforslag på de udfordringer, der opleves i kommunerne og bidrage til at understøtte kommunernes lokale indsatser og prioriteringer.

Det flerårige samarbejdsprogram organiseres i tre spor, der fokuserer på forenkling af regelkomplekser og/eller særligt tidskrævende regler, tilsyn samt større strukturelle tiltag med henblik på at kunne levere ambitiøse løsninger, der understøtter kommunernes arbejde, *jf. boks 4 i bilag 1*.

Sporene og de underliggende initiativer vil løbende blive udviklet og udvidet i takt med, at arbejdet skrider frem. Som led i samarbejdsprogrammet vil regeringen forpligte sig til at foretage konkrete regelforenklinger, mens kommunerne forpligter sig til at sanere i egne regler og procedurekrav. Parterne vil løbende følge op på fremdriften i samarbejdsprogrammet og lægge op til konkrete tiltag, som kan omsættes til administrative lettelser for kommunerne. Regeringen er samtidig opmærksom på at begrænse afledte administrative konsekvenser forbundet med nye statslige tiltag.

Regeringen og KL er enige om, at det flerårige samarbejdsprogram forankres i det politiske partnerskab for at sikre et entydigt politisk ophæng og ejerskab for projektet. Parterne er enige om, at der som led i de halvårige drøftelser i det politiske partnerskab skal gøres status på arbejdet. Der vil i forbindelse med møderne i det politiske partnerskab og økonomiforhandlingerne for 2025 blive redegjort for, hvordan administrationsudgifterne er nedbragt.

Regeringen og KL er enige om, at implementeringen af administrationsbesparelserne kan ske på tværs af sektorområder i kommuner. De kommunale indsatser samt statslige tiltag vil dermed have et bredt sigte, der kan omfatte bl.a. administrative back-office funktioner, øget borgernær tid, færre dokumentationsopgaver blandt velfærdsmedarbejdere mv.

Regeringen og KL er enige om, at samarbejdsprogrammet på baggrund af KL's forslag til regelforenklinger indledningsvist ser på spor 1 og spor 2 i samarbejdsprogrammet. Parterne er således enige om, at der frem mod første møde i det politiske partnerskab særligt skal fokuseres på tiltagene om statslige og kommunale regelforenklinger og færre og mindre bureaukratiske tilsyn. Det er en klar fælles ambition, at der i 2024 leveres konkrete resultater, så udgifterne til administrative opgaver nedbringes. Parterne er enige om, at det er en fælles ambition at reducere pålagt administration mv. på alle niveauer svarende til 0,7 mia. kr. i 2024 i kommunerne.

4. Nye tiltag på det specialiserede socialområde

Kommunerne yder hjælp og støtte til mere end 180.000 børn, unge og voksne på det specialiserede

socialområde. I den gruppe er de allermest udsatte borgere i den kommunale velfærd. De seneste år er udgifterne til området steget markant, hvor kommunerne fra 2018-2022 har tilført området 4,5 mia. kr. Samtidig vurderer kommunerne, at udgifterne fortsat vil stige i de kommende år. Som følge af stigende udgiftspres oplever kommunerne, at en række strukturelle udfordringer og modsatrettede hensyn hæmmer kommunernes styringsmuligheder og lokale prioriteringsrum, ligesom borgerne oplever, at det går ud over deres hjælp og støtte.

Når økonomien er svært styrbar, kan det gå ud over borgerne. Udfordringerne kan samtidig hæmme dialogen mellem borger og kommune om tildeling af den rette indsats, ligesom det kan medføre et øget ressourceforbrug på administration. Derfor er det vigtigt, at midlerne anvendes bedst muligt til gavn for de borgere, der har behov for hjælp. Blandt andet på den baggrund blev det aftalt i *Aftale om kommunernes økonomi for 2022* at nedsætte et ekspertudvalg, der skal komme med anbefalinger til, hvordan der kan sikres en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet. Ekspertudvalget har i maj 2023 offentliggjort sin første delrapport, der bl.a. indeholder en række anbefalinger.

Regeringen og KL er i forlængelse heraf enige om at arbejde videre med en række konkrete initiativer, der skal bidrage til at understøtte kommuners styringsmuligheder og sikre en fremadrettet bæredygtig faglig og økonomisk udvikling, *jf. boks 3*. Samtidig anerkender regeringen, at kommunerne aktuelt oplever et udgiftspres på området.

Regeringen og KL er endvidere enige om at løfte kommunernes anlægsinvesteringer ekstraordinært med 0,2 mia. kr. i 2024, 0,6 mia. kr. i 2025 og 0,7 mia. kr. i 2026 til udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet på det specialiserede socialområde med henblik på at understøtte en mere rimelig prissætning på området. Løftet i 2025 og i 2026 sker ekstraordinært og er med henblik på at sikre et lænerevarende fokus på udbygning af den kommunale botilbudskapacitet.

Regeringen vil i efteråret 2023 gå i dialog med øvrige interessenter samt KL. I forlængelse heraf vil regeringen drøfte initiativerne med Folketingets partier samt fremsætte de nødvendige lovforslag.

Boks 3

Initiativer som opfølgning på ekspertudvalgets konkrete anbefalinger

Udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet

Et tilstrækkeligt udbud af botilbud er vigtigt for en rimelig prissætning og tilgængelighed af boliger, der imødekommer borgerens behov. I tilknytning til det ekstraordinære løft etableres der en lånepulje på 0,2 mia. kr. i 2024, 0,6 mia. kr. i 2025 og 0,7 mia. kr. i 2026 til udvidelse af botilbudskapaciteten. Lånepuljen kan ansøges af de kommuner, som ønsker at udvide den kommunale botilbudskapacitet. Regeringen og KL er enige om, at den ekstraordinære investering på i alt 1,5 mia. kr. i udvidelse af den kommunale botilbudskapacitet kommer i tillæg til den eksisterende anlægsaktivitet på området. Regeringen og KL er enige om, at den samlede investering i kommunal botilbudskapacitet skal udgøre minimum 0,5 mia. kr. i 2024, 0,9 mia. kr. i 2025 og 1,0 mia. kr. i 2026.

Regeringen og KL vil drøfte den konkrete model for kommunernes koordination af rammeløftet og kriterierne for udmøntningen af lånepuljen forud for kommunernes endelige budgetlægning for 2024, så rammeløftet understøtter de kommuner, som ønsker at investere i udbygningen af botilbudskapaciteten.

Regeringen og KL er endvidere enige om at samarbejde om en ny vejledning, som skal understøtte tværkommunal drift og etablering af botilbud, ligesom der indføres en formaliseret koordinering vedr. etablering af tværkommunale og regionale tilbud i regi af rammeaftalesamarbejdet. Dertil igangsættes en afdækning af modeller, som under hensyntagen til den offentlige udgiftsstyring skal ensrette de kommunale incitamenter for oprettelse af botilbud.

Indførelse af beløbsgrænse for alternative tilbud

Regeringen og KL er enige om, at der skal være balance mellem hensynet til valget af det fagligt rette tilbud, borgernes ret til frit valg af botilbud og kommunernes muligheder for styring med omkostningerne til visiterede tilbud. Parterne er enige om at arbejde efter en formaliseret beløbsgrænse for meromkostningerne på 0 pct. for alternative tilbud til det, kommunen har visiteret til. I det lovforberedende arbejde tages der i videst mulige omfang højde for ens beregning af takster på tværs af offentlige og private tilbud, som skal sikre fair konkurrence og lige vilkår mellem offentlige og private aktører på markedet.

Takstlofter på tilbud underlagt selvmøderprincippet

Selv møderprincippet er afgørende for at kunne tage hånd om akutte situationer. De nuværende regler kan imidlertid medføre styringsudfordringer for kommunerne. Regeringen og KL er derfor enige om, at der på områder med selvmøderprincip efter servicelovens §§ 109 (kvindekrisecentre) og 110 (herberger og forsorgshjem mv.) indføres takstloft med henblik på at sikre ensartethed i priser samt bedre grundlag for fastsættelse af et serviceniveau og økonomisk styring af området. Regeringen udarbejder et oplæg for indførelse af et eller flere takstlofter. Takstloftet skal ses i sammenhæng med det vedtagne lovforslag om omlægningen af hjemløseindsatsen, som har til hensigt at nedbringe antallet af borgere i hjemløshed og gøre op med langvarig hjemløshed ved at understøtte øget brug af *Housing First*-tilgangen.

Som led i omlægningen er der under hensyntagen til selvmøderprincippets fortsatte gyldighed lagt op til at indføre en ny model for øget styring med kapaciteten på herbergsområdet (§ 110), herunder i takt med et forventet fald i antallet af hjemløse i de kommende år. Takstlofter på herberger og forsorgshjem vil indgå som et element i den nye kapacitetsstyringsmodel, som udarbejdes i forlængelse af den igangsatte analyse af herbergsområdet. Regeringen vil som led i konkretiseringen af en ny styringsmodel afdække, hvorvidt den fremadrettede kapacitet (herunder antal af pladser mv.) på herbergsområdet kan koordineres i regi af KKR. Regeringen og KL drøfter afdækningen i efteråret 2023. Regeringen noterer sig i forlængelse af hjemløseomlægningen, at kommunerne i højere grad vil anvende den kommunale anvisningsret samt udlejnings- og anvisningsaftaler, der er et afgørende redskab for afskaffelsen af langvarig hjemløshed.

Eftersyn af tilsyn med sociale tilbud

Regeringen og KL er enige om igangsætte en analyse af de forskellige tilsyn, som tilbud på socialområdet er underlagt. Analysen skal bl.a. undersøge, om tilsynene medvirker til at øge udgiftsopdriften (herunder ift. administrationsudgifter), om reguleringen af tilsynene kan forenkles, hvordan koordinationen mellem tilsynene kan styrkes, samt hvordan uoverensstemmende krav fra forskellige tilsyn evt. kan løses. Parterne drøfter resultaterne i aftalen om kommunernes økonomi for 2025.

Nytænkning af merudgiftsydelsen

Reglerne for merudgiftsydelse på socialområdet er svære at gennemskue og lægger beslag på administrative ressourcer, som kunne bruges bedre. Reglerne presser både borgere og kommune, hvor borgeren skal ansøge om kompensation fra regning til regning, alt imens kommunerne bruger mange ressourcer på at administrere det. Regeringen og KL er derfor enige om at udarbejde en ny model, hvor borgeren indplaceres på et af få fastsatte ydelsesniveauer på baggrund af en konkret og individuel vurdering, der i videst muligt omfang baseres på objektive faktorer i form af eksempelvis borgerens konkrete funktionsnedsættelse. Nytænkningen skal bidrage til et mere enkelt og gennemsigtigt system, øge retssikkerheden for borgeren og reducere kommunernes udgifter til administration markant. Lovændringer på voksenområdet skal forhandles med partierne bag førtidspensions- og flexjob-reformen.

Bedre viden og data

En hensigtsmæssig prioritering af velfærdssamfundets ressourcer forudsætter viden om, hvad der virker. Parterne er derfor enige om at udbygge datagrundlaget på socialområdet via en række initiativer, herunder national statistik for udvalgte udgifter efter serviceloven, indsamle mere viden om resultater på socialområdet, etablering af datagrundlag mhp. bedre kapacitetsstyring af sociale tilbud samt et fællesoffentligt arbejde om datainfrastrukturen på socialområdet, som kan understøtte bedre og mere smidig brug af data i arbejdet med borgeren. Regeringen og KL

er enige om at samarbejde herom i regi af Det datastrategiske samarbejdsudvalg. Hensigten er ikke at skabe yderligere administrative opgaver, men at sikre et kvalificeret grundlag for at identificere virksomme og omkostningseffektive sociale indsatser.

Regeringen og KL noterer sig, at ekspertudvalget har fremlagt en række pejlemærker, der skitserer ekspertudvalgets ambitioner på området og det videre arbejde i spor 1. Samtidig arbejder ekspertudvalget i efteråret 2023 videre med øvrige anbefalingsspor omhandlende forebyggelse, fokus på kerneopgaven, viden om hvad der virker samt progression for borgeren. Ekspertudvalget afleverer deres endelige anbefalinger ved udgangen af 2023. Regeringen og KL er enige om at drøfte anbefalingerne, når disse foreligger.

5. Øvrige

Den Nationale Energikrisestab (NEKST)

Regeringen og KL er enige om, at den sikkerhedspolitiske situation og de høje priser på el og opvarmning i danske husstande kræver, at Danmark – og Europa som helhed – gør sig fri af fossile brændsler. For at understøtte udfasningen af naturgas og fossile brændsler generelt er parterne derfor enige om fortsat at støtte arbejdet i den Nationale Energikrisestab (NEKST), som bl.a. skal sikre en national koordinering af udrulningen af fjernvarme og accelerere udbygning af sol og vind på land.

Opfølgning på vikaranalyse

Med *Aftale om kommunernes økonomi for 2023* blev der igangsat et fælles analysearbejde med henblik på at undersøge anvendelsen af vikarer på ældreområdet i kommunerne og sygeplejeområdet i regionerne. Analysearbejdet viser, at udgifterne til vikarer på ældreområdet er steget siden 2018, hvilket bl.a. skal ses i sammenhæng med rekrutteringssituationen på området samt udviklingen i sygefraværet under og efter covid-19-pandemien. Regeringen og KL har en fælles ambition om, at forbruget af vikarer på det kommunale ældreområde skal nedbringes. Parterne vil derfor med udgangspunkt i resultaterne fra analysearbejdet drøfte mulige veje til at nedbringe forbruget af eksterne vikarer frem mod forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2025.

Omstilling af den offentlige bilflåde

Regeringen, KL og Danske Regioner har en fælles ambition om, at den offentlige bilflåde, operative biler undtaget, er emissionsfri i 2030.

Sundhedsklynger

Regeringen, Danske Regioner og KL noterer sig, at de nye sundhedsklynger pr. 1. juli 2022 er etablerede og i gang med konkrete projekter. Sundhedsklyngerne danner rammerne for omstillingen til et mere sammenhængende og nært sundhedsvæsen. Indsatserne i sundhedsklyngerne er en integreret del af den regionale og kommunale indsats for omstilling og mere sammenhæng og finansieres fra 2024 af de to parter. Sundhedsdatastyrelsen har som grundlag for inspiration for arbejdet udarbejdet datapakker til hver sundhedsklynge med udvalgte nøgletal om den fælles population på tværs af kommune, almen praksis og hospital.

Hjemmebehandling og digitale konsultationer

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om, at flere borgere tilbydes lettere og mere fleksibel digital kontakt til det samlede sundhedsvæsen i forbindelse med konsultationer, behandling, opfølgning, pleje og genoptræning i eget hjem. Det skal bidrage til omstillingen til det nære sundhedsvæsen og samtidig skabe tryghed og hjælpe med at forebygge genindlæggelser. Regeringen, KL og Danske Regioner vil senere på året indgå aftale om udmøntning af 500 mio. kr. i 2023-2028 i anlægsmidler til teknologi og udstyr, der kan understøtte bedre hjemmebehandling, som blev afsat i forbindelse med aftalen om en sundhedsreform.

Dobbeltdiagnosetilbud

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om rammerne for et samlet regionalt tilbud til mennesker med en psykisk lidelse og samtidigt behandlingskrævende misbrug, herunder om, at Sundhedsstyrelsens faglige visitationsretningslinje skal anvendes i forbindelse med den regionale visitation til tilbuddet. Et samlet dobbeltdiagnosetilbud ibrugtages pr. 1. september 2024 med en trinvis indfasning. Tilbuddet vil være fuldt ud indfaset i 2027. Ordningen skal følges løbende med henblik på at opnå erfaringer med målgruppen, indholdet og effekten af behandlingen i regionerne og den sideløbende udvikling i kommunerne.

Regeringen, KL og Danske Regioner er desuden enige om, at dimensioneringen af det nye dobbeltdiagnosetilbud er baseret på registertræk på baggrund af den faglige visitationsretningslinje samt tre eksperter skøn på, hvor stor en andel af gruppen, der vil kunne indgå i tilbuddet. På den baggrund er det estimeret, at tilbuddet ved fuld indfasning omfatter ca. 9.200 personer. Heraf modtager ca. halvdelen ikke behandling for deres misbrug i dag. Denne gruppe indfases først.

Regionernes bloktilskud øges på den baggrund med 64 mio. kr. i 2024, 178 mio. kr. i 2025, 285 mio. kr. i 2026 og 323 mio. kr. i 2027 og frem, heraf er 64 mio. kr. i 2024 og 161 mio. kr. i 2025 og frem nye statslige midler som følge af den øgede tilgængelighed i tilbuddet.

Kommunernes bloktilskud reduceres med 17 mio. kr. i 2025 og 124 mio. kr. i 2026 og 162 mio. kr. i 2027 og frem som følge af opgavebortfald svarende til den del af den kommunale misbrugsbehandling, som overgår til de nye tilbud. Ved fuld indfasning svarer det til omkostningerne til ca. 4.600 helårspersoner.

Særlige pladser

Parterne er desuden enige om at omlægge de nuværende 114 særlige pladser til 88 pladser i et længerevarende tilbud forankret i den regionale psykiatri målrettet samme målgruppe. Omlægningen giver mulighed for øget fleksibilitet og bedre udnyttelse af den samlede kapacitet i psykiatrien. Ved omlægningen af særlige pladser bortfalder de eksisterende rammevilkår. Omlægningen træder i kraft den 1. juli 2024.

Regionernes bloktilskud øges med 54 mio. kr. i 2024 og 108 mio. kr. i 2025 og frem svarende til merudgiften i regionerne i forbindelse med omlægningen af de særlige pladser.

Den kommunale takstfinansiering bortfalder med omlægningen af de særlige pladser, og kommunernes bloktilskud reduceres derfor med 52 mio. kr. i 2024 og 103 mio. kr. i 2025 og frem. Med omlægningen frigøres 30 mio. kr. i 2024 og 61 mio. kr. i kommunerne i 2025 og frem.

Opfølgning på 10-årsplanen for psykiatrien

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om at understøtte implementeringen af initiativerne i den brede politiske aftale om første del af en 10-årsplan for psykiatrien. Heri indgår bl.a.:

Danske Regioner og KL bidrager til udviklingen af et lettilgængeligt kommunalt tilbud til børn og unge med psykisk mistrivsel og symptomer på psykisk lidelse. De 100 mio. kr., der er afsat i 2023, udmøntes til kommunerne med henblik på, at kommunerne kan påbegynde opbygningen af tilbuddet. Midlerne til implementering af tilbuddet stiger til 257,5 mio. kr. i 2024 og 250 mio. kr. årligt fra 2025 og frem og aftales udmøntet primo 2024 på baggrund af de faglige rammer for tilbuddet.

Herudover bidrager parterne til udarbejdelse af forløbsbeskrivelser for hhv. voksne og børn og unge med psykoselidelser og efterfølgende implementering heraf fra 2024. Fordelingen af midlerne hertil afhænger af den faglige beskrivelse af indholdet af forløbsbeskrivelserne, som forventes færdige hhv. ultimo 2023 og primo 2024.

Arbejdet med at forebygge og nedbringe anvendelsen af tvang i psykiatrien fortsætter. Parterne er enige om at indlede forhandlinger i efteråret 2023 om en ny målsætning for nedbringelse af anvendelsen af tvang under og i forbindelse med indlæggelse i den regionale behandlingspsykiatri, herunder også med inddragelse af forløb forud for en tvangsinlæggelse i den regionale behandlingspsykiatri.

Frisættelse af ældreplejen

KL noterer sig, at regeringen vil frisætte ældreplejen og gennemføre en gennemgribende og omfattende nytænkning af området. Regeringen vil derfor fremsætte forslag til en ny ældrelov, som skal skabe rammerne for en ældrepleje med mere decentral styring, mere ledelse, et styrket frit valg, større selvbestemmelse og mere kontinuitet i den hjælp og pleje, den enkelte ældre modtager. Som led i arbejdet med ældreloven har regeringen til hensigt at forenkle tilsynet med ældreområdet med fokus på at mindske dokumentation og frigøre tid til det borgernære arbejde samt understøtte mere fokus på læring.

Praksisnær læreruddannelse

Regeringen og KL er enige om, at det er vigtigt, at læreruddannelsen bliver tættere knyttet til praksis. KL konstaterer, at *Aftale om reform af læreruddannelsen* af 13. september 2022 forudsætter, at den øgede og integrerede praktik, praksissamarbejde og kompetenceudvikling på skolerne skal finansieres inden for folkeskolens nuværende økonomi svarende til 75 mio. kr. årligt fra 2024. Der er enighed om, at opgaven løses under hensyn til de lokale behov og muligheder for omprioritering.

Digitalisering

Danmark er et digitalt foregangsland og har i dag et solidt digitalt fundament for fremtidens velfærdssamfund. Med økonomiaftalerne for 2024 fortsætter regeringen, KL og Danske Regioner samarbejdet om digitaliseringen af Danmark, der er et centralt værktøj i indsatsen mod de store samfundsudfordringer, som Danmark står over for.

Fremtidssikring af det digitale fundament

Regeringen, KL og Danske Regioner er enige om at sikre et højt sikkerhedsniveau og en fortsat stabil drift, vedligehold og videreudvikling af den fællesoffentlige digitale infrastruktur. Det indebærer øgede omkostninger for samlet set 65,1 mio. kr. hertil i 2024, heraf 26 mio. kr. til kommunerne og 13 mio. kr. til regionerne.

Med *Aftale om kommunernes økonomi for 2023* igangsatte parterne en arbejdsgruppe, som skal se på at øge transparensen samt se på de fremtidige rammer og incitamentter for finansieringsstrukturen for den fællesoffentlige digitale infrastruktur. Parterne er enige om, at arbejdet skal indgå i forhandlingerne for ØA25.

Sammenhæng på tværs i sundhedsvæsenet

Regeringen, Danske Regioner og KL er enige om forsat at sikre en stærk sundheds-it-infrastruktur ved at afsætte 109,6 mio. kr. i 2024. For at sikre en forsat stærk styring og realisering af gevinsterne ved digitalisering og brug af data i sundhedsvæsenet er parterne desuden enige om at etablere en ny national bestyrelse for digitalisering og data på sundhedsområdet med beslutningskompetence på digitalisering og dataområdet. Den nye bestyrelse vil samtidig erstatte hhv. den nationale bestyrelse for sundheds-it og den nationale bestyrelse for data på sundheds- og ældreområdet. Den nye bestyrelse forventes at virke fra 1. januar 2024.

Parterne er enige om et ekstraordinært løft af driftsbevillingen til sundhed.dk på 2,1 mio. kr. i 2024 til afledte drift- og vedligeholdelsesudgifter i sundhed.dk.

Cybersikkerhed

Danmark har en af verdens mest digitaliserede offentlige sektorer, og staten og kommunerne er bundet sammen gennem digital infrastruktur. Regeringen og KL er enige om, at et tidssvarende cybersikkerhedsniveau i kommunerne er nødvendigt for at sikre alle led i den offentlige sektor. Danmark skal frem mod oktober 2024 træffe beslutning om implementering af EU's direktiv om foranstaltninger til sikring af et højt fælles cybersikkerhedsniveau i hele Unionen, NIS 2-direktivet. Regeringen og KL er enige om at drøfte implementering af NIS 2-direktivet, herunder i hvilket omfang kommunerne vil være omfattet af direktivets krav

Regionale trafiksselskaber

Regeringen og KL er enige om, at driften af de regionale trafiksselskaber er et kommunalt og regionalt ansvarsområde. Parterne er enige om, at der meddeles en dispensation til, at kassekreditreglen for de regionale trafiksselskaber i hhv. den kommunale- og regionale lånebekendtgørelse midlertidigt forhøjes til 225 kr. pr. indbygger i perioden 1. juni 2023 til og med 2025. Det giver mulighed for øget kassekredit for 0,6 mia. kr. ift. de gældende regler.

Regeringen har samtidig nedsat et ekspertudvalg på området, som skal komme med anbefalinger til en ny struktur for busbetjening i Danmark, der skal understøtte dækningen for både byer og yderområder. Ekspertudvalget skal også se på den nuværende organisering med trafiksselskaber ejet af kommuner og regioner, hvilket kan afdække mulige, strukturelle løsninger på længere sigt. Ekspertudvalget leverer sin afsluttende rapport senest ved udgangen af 2024.

Efterreguleringer af ejendomsvurderinger

Som følge af den nuværende udsendelsesplan for de nye ejendomsvurderinger vil der være efterreguleringsopgaver vedr. skatteårene 2021-2023 for alle ejerboliger og erhvervsjendomme, som først vil være afsluttet i 2026. Der er på den baggrund behov for, at kommunerne viderefører driften af it-systemet ESR til efterreguleringer af de kommunale ejendomsskatter vedr. skatteårene 2021-2023. Regeringen og KL er enige om at genoptage drøftelserne med henblik på at opnå enighed om kompensation af kommunerne for opgaverne hurtigst muligt i 2023.

Bilag 1. Spor i flerårigt samarbejdsprogram

Regeringen og KL er enige om at etablere et flerårigt samarbejdsprogram, der har til formål at understøtte kommunernes arbejde med nedbringe udgifterne til administrative opgaver. Det flerårige samarbejdsprogram organiseres i tre spor, der fokuserer på forenkling af regelkomplekser og/eller særligt tidskrævende regler, tilsyn samt større strukturelle tiltag, *jf. boks 4*.

Boks 4

Spor og initiativer i det flerårige samarbejdsprogram

Spor 1: Enklere rammer for opgaveløsningen

Styrelser (anbefalinger og vejledninger)

- De fælles intentioner om at nedbringe administrationsudgifterne i kommuner skal også være afspejlet i aktiviteter fra statslige styrelser, som er rettet mod kommuner og regioner. Regeringen og KL er på den baggrund enige om at igangsætte et arbejde, der skal udarbejde modeller for, hvordan anbefalinger, vejledninger og krav mv. fra statslige styrelser kan reduceres og gøres mere hensigtsmæssige. Arbejdet skal danne grundlag for drøftelse af konkrete løsningsforslag i regi af samarbejdsprogrammet.

Statslige regelforenklinger

- Trods gode intentioner kan der over tid være indført regler mv., som giver højere administrationsudgifter og reducerer friheden til at finde gode løsninger lokalt. KL har i forlængelse heraf påpeget en række sektorområder, hvor dette kan gøre sig gældende, herunder ift. procesreguleringer på skoleområdet, konkrete regler på dagtilbudsområdet og på beskæftigelsesområdet. Regeringen vil som led i samarbejdsprogrammet forpligte sig til at foretage konkrete regelforenklinger under hensyntagen til gældende forlig. Regeringen og KL er enige om, at parterne med udgangspunkt i KL's forslag til regelforenklinger i fællesskab skal afdække konkrete tiltag med størst potentiale for effektivt at nedbringe administrationen ude i kommunerne. Der kan på baggrund heraf bl.a. blive set på kommunernes forpligtelser ift. revision og merudgiftsydelsen, jf. særskilt punkt i kapitel 4. KL vil løbende komme med forslag til regelforenklinger til drøftelse.

Forenkling af kommunernes egne regler og procedurekrav

- Flere kommuner har igangsat afbureaukratiseringsprojekter, der viser et betydeligt potentiale ved forenkling af egne regler og procedurekrav. Med henblik på at understøtte deling af de gode erfaringer med konkrete regelforenklinger og gode processer herfor, nedsættes der på den baggrund bredt tværkommunale samarbejder, som kritisk skal gennemgå egne regler og procedurer på velfærdsområderne. Der gøres løbende status for regelforenklingerne i regi af samarbejdsprogrammet.

Udbetaling Danmark og digitaliseringsklar lovgivning

- Regeringen og KL er enige om at inddrage den afsluttende erfaringsopsamling af Udbetaling Danmark i samarbejdsprogrammet. I forlængelse heraf vil parterne igangsætte et arbejde, der skal belyse styringsrelationerne i Udbetaling Danmark samt afdække mulighederne for at understøtte en mere digitaliseringsklar lovgivning og i højere grad tydeliggøre omkostningerne forbundet med nye tiltag og lovgivning. Målet for arbejdet er at understøtte en omkostningseffektiv drift i Udbetaling Danmark.

Forenkling af puljeadministration

- Der har i en årrække været et arbejde med at reducere antallet af mindre statslige ansøgningspuljer målrettet kommuner inden for de store velfærdsområder. Kommunerne oplever fortsat, at der er væsentlige administrative byrder forbundet med ansøgning af og opfølgning på statslige puljer. Regeringen og KL er enige om at igangsætte et arbejde, der bl.a. skal se på mulighederne for at forenkle puljeadministrationen, herunder administrative krav som følge af bl.a. udarbejdelse af ansøgninger, vejledninger og løbende dokumentation.

Spor 2: Begrænset opfølgning og kontrol af opgaveløsningen

Færre og mindre bureaukratiske tilsyn

- Regeringen har til hensigt at sanere i de statslige tilsyns- og kontrolopgaver. Regeringen og KL er samtidig enige om at igangsætte et analysearbejde, der skal afsøge potentialerne for en sanering, forenkling og bedre koordinering på tværs af samtlige tilsynsindsatser i kommuner. Der vil som led i arbejdet blive set på mulighederne for at gøre dele af tilsynenes kontrolopgaver risikobaseret og med fokus på læring.

Spor 3: Strukturelle tiltag

Effektive offentlige indkøb i fællesskab

- Den offentlige sektor købte i 2021 ind for samlet set 415 mia. kr. (inkl. moms), og der vurderes at være et stort potentiale for at effektivisere det offentlige indkøb ved at arbejde tættere sammen om bedre indkøb. Regeringen og KL er enige om at afdække mulighederne for et stærkere indkøbssamarbejde inden for og på tværs af den offentlige sektor, herunder bl.a. med henblik på bl.a. at lave flere forpligtende fællesoffentlige aftaler og afdække mulige veje til at forenkle samarbejde med private aktører. Parterne er endvidere enige om, at det er en ambition, at der på tværs af den offentlige sektor fra 1. januar 2025 indføres krav om e-handel for en række centrale offentlige indkøbsaftaleområder i den offentlige sektor, hvor der i dag allerede er gode muligheder for og erfaringer med at e-handle. Parterne er enige om, at gevinsterne ved øget e-handel forbliver decentralt, mod at implementeringsomkostningerne afholdes inden for eksisterende rammer. Parterne vil samarbejde om implementeringen, herunder ift. at sikre lavest mulige implementeringsomkostninger, og gøre status ifm. ØA25, inden kravet træder i kraft.

Automatisering og ny teknologi (10-årsplan)

- Udvikling og implementeringen af nye teknologiske løsninger kan nedbringe administration, frigøre tid og arbejdskraft til den borgernære velfærd og skabe værdi for borgerne. Regeringen, KL og Danske Regioner er enige i, at der i 2023 afsættes midler til indsatser, der skal udbrede løsninger om dosispakket medicin, datadrevet ruteplanlægning, digital hudkræftdiagnostik, og regelbaseret indberetning af kliniske kvalitetsdata i kommuner og regioner, herunder praksissektoren. Dertil vil parterne drøfte områder i den offentlige sektor, hvor der kan være et potentiale for at automatisere opgaver i den offentlige sektor, ligesom der igangsættes indsatser, som kan nedbringe administration og frigøre tid mv. i 2024.

Øget anvendelse af fælles løsninger

- Der eksisterer allerede gode erfaringer med fælles løsninger på tværs af den offentlige sektor og inden for de enkelte sektorer. Eksempelvis har tværkommunalt samarbejde om vejvedligehold givet gevinster i form af driftsfordele og større faglige miljøer. Regeringen og KL er enige om at igangsætte et arbejde med henblik på at øge anvendelsen af fælles løsninger på en række større driftsområder (fx vejvedligehold, it-drift og bygninger).